

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

כס

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

ירמיה כח כט קיט

אתה ימת פירסרה דברת אל יהוה: (י) וימת חנניה הנביא בשנה
ההיא בחדש השביעי:

כט (א) ואלה דברי הספר אשר שלח ירמיה הנביא מירושלם
אל יתח זקני הגולה ואלה הכהנים ואלה הנביאים ואל כל העם
אשר הגלה נבוכדנאצר מירושלם בכלה: (ב) אחרי צאת יכניה
המלך והגבירה והסריסים שרי יהודה וירושלם והחרש והמסגר
מירושלם: (ג) ביד אלעשה בן שפן וגמריה בן חלקיה אשר
שלח צדקיה מלך יהודה אל נבוכדנאצר מלך בבל בכלה לאמר:
(ד) כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לכל הגולה אשר הגלית
מירושלם בכלה: (ה) בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פרוין:
(ו) קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת
בנותיכם הגו לאנשים ותלדנה בנים ובנות ורבו שם ולא תמעטו:
(ז) ודרשו את שלום העיר אשר הגלית אתכם שמה והתפללו
בעדה אל יהוה כי בשלומה יהיה לכם שלום: (ח) כי כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל אל ישיאו לכם נביאכם אשר בקרבכם
וקסמיכם ואל תשמעו אל חלמותיכם אשר אתם מחלמים: (ט)

כי

ר ש י

כט (ב) והגזירה • חס המלך: (ח) ישיאו • לשון הסתה כמו הנחש
השיחני

מבלל יופי

או יודע שלחו ה' באמת, ואם כן לא תתפאר בכבודך, להיותה טובות, כי לא יאמינו דברך
עד שיתקיימו. (יג) מוטות עץ • כדי עץ, ומה שאמר מוטות עץ, והאכחו פירשנו מוטות,
רצועות, כן הוא, כי המוטות רצועות או גידים שקושרים בהם העול, והעול הוא מעץ, לפיכך
סמך המוטות אל עץ, וכן מוטות ברזל, אין אומר שהמוטות יהיו מברזל, אלא העול יהיה
מברזל, והמוטות, רצועות או גידים שקושרין אותו בהם.

כט (ב) והגבירה • חס המלך • והסריסים • כהן גומו: רבנבוא • (ג) אלעשה •
מלכה אחת • (ח) מחלמים • הראוי מחלמים, כמו חס מעזרים אותם
(ד"ה נ' כ"ח), כי חס • מנכון הפעיל, ופירושו, שהיו אומרים
להם, שיאלצו בחלום, כמו אלו שעושין שאלת חלום, כמו שאמר בשאל: ולא עכני עוד גם
בחלומות (שמואל כ"ח) • ובפירושו אשר אתם מחלמים, שאתם גורמים שיהיו חס חלמים,
שחס לא הייתם שומעים א' שלומותיהם, לא היו חלמים, חס כן אתם מחלמים אותם, לפיכך
אמר

ירמיה כט

כי בשקר הם נבאים לכם בשמי לא שלחתיים נאם יהוה: (י) כי כה אמר יהוה כי לפי מלאת לבבך לשבעים שנה אפקד אתכם והקימתי עליכם את דברי הטוב להשיב אתכם אל המקום הזה: (יא) כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אנכי חשב עליכם נאם יהוה מחשבות שלום ולא לרעה לתחלכם אחרית ותקוה: (יב) וקראתם אתי והלכתם והתפללתם אלי ושמעתי אליכם: (יג) ובקשתי אתי ומצאתם כי תדרשני בכר לבבכם: (יד) ונמצאתי לכם נאם יהוה ושכתי את שביהכם וקבצתי אתכם מפל הגוים ומפל המקומות אשר הרחתי אתכם שם נאם יהוה והשבתי אתכם אל המקום אשר הגלית אתכם משם: (טו) כי אמרתם הקים לנו יהוה נבאים בכלה: (טז) כי כה אמר יהוה אל המלך היושב אל כסא דוד ואל פלח העם היושב בעיר הזאת אחיכם אשר לא יצאו אתכם בגולה: (יז) כה אמר יהוה צבאות הגוי משלח בם את החרב את הרעב ואת הדבר ונתתי אותם בתאנים השערים אשר לא תאכלנה מרע: (יח) ורדפתי אחריהם בתרב ברעב ובדבר ונתתיים לזועה לכל ממלכות הארץ לאלה שכותכם ק' לזעיה ק' ולשמה

ר ש י

שיחתי (ראשית ג'): (יב) וקראתם אותי וסלחתם • דרכי וכו' זה מקרא קצר: (טז) אל המלך • דרכי וכו' אשר לחגלה: (יז) כתאנים השוערים • לשון שערוריה (יהושע ו'): (יח) ולחרפה • שיחרפו אותה • דעטרווי"ר בלע"ז (הוא דעטרווי"ר Detruire בל"א פערניכטן, אין פערטאכטונג

מכלל יופי

אמר: תלומתיכם, כי שלכם הם המלומות שהם חילמים (יא) אחרית • השכר נקרא כן לפי שהיה סוף המעשה • ובפירושו אחרית ותקוה, אחרית טובה כמו שאתם מקוים • (יב) והלכתם • פירוש, נדרכי • (טז) אל כסא • כמו על כסא • (יז) כתאנים השוערים • בקמן העין, כפלם כוכבים, טובעים, והוא תאר, ענין לכלוך ועמוק, כמו (ירמיה י"ח) שערוריה עשתה • (יח) אשר הרחתם, ענה במקום עתיד, כמו אליהם • (כב) וכאחב • הקטין שמי לגנאי, ויש תוספת לגנאי גם כן, האמיטון אחיך (שמואל ב' י"ג) • אשר קלם • שדוקלה, ענין שריפה, מן קווי בלש • (כג) הוודעו ועד • כל ועד סגול, אבל זה נכרי, שם ענין עדות • הוודע כמו בפהך האותיו הוודע • (כד) הנחלמי • אפשר שנקרא כן, לפי שהיה

ואגען ויא אייך אונטער מיינעם גאמען; איך האבע ויא ניכט געזענרעט, שפריכט
 דער עוויגע. [י] וואהרליך! ווא שפריכט דער עוויגע, ווען דיא זיבענציג יאהרע
 דער באכילאנישען געפאנגענשאפט אום זיין ווערדען, ווילל איך אייך בערענקען,
 אונד מיינע גנעדיגע פעהרייסונג ערפיללען, אייך אין דיזען ארט ווידער צוריק צו
 פיהרען. [יא] דען נור איך ווייס, וועלכע געדאנקען איך געגען אייך העגע, שפריכט
 דער עוויגע; עס זינד געדאנקען דעם גליקעס, אונד ניכט דעם אונגליקס; איינע
 האפנונגספאללע צוקונפט איזט אייך בעשידען. [יב] ווען איהר מיך אנרופען,
 ווען איהר הינגעהן אונד צו מיך פלעהען ווערדעט, ווערדע איך אייך ערהערען.
 [יג] איהר ווערדעט מיך זוכען, אונד מיך פינדען, ווען איהר מיך פאם גאנצען
 הערצען זוכעט. [יד] יא איך ווילל מיך פינדען לאספען, שפריכט גאטט, ווילל
 מיך איידער ווידער אננעהמען, אייך אויס אללען פעלקערן, אויס אללען ערטערן,
 דאהין איך אייך צערשטרייעט האבע, ווידער אויפזאממעלן, שפריכט דער עוויגע
 גע, אונד אייך נאך דעם ארטע ווידער צוריק ברינגען, פאן דעם איך אייך פער-
 טריבען האבע. — [טו] ווען איהר אבער גלויבט, דער עוויגע האבע אייך אין
 בבלי פראפעטען ערוועקט, (זא בעטריגט איהר אייך). [טז] (הערעט דיא ריינע
 וואהרהייט) ווא שפריכט דער עוויגע פאן דעם קעניג, דער יעצט אויף דעם טהראן
 דוד'ס זיטצט, אונד פאן דעם פאלקע, דאז אין דיזער שטאדט וואהנעט, פאן איי-
 רען ברודערן, דיא ניכט מיט אייך אינס עלענד געגאנגען זינד: [יז] איך שיקע,
 שפריכט דער עוויגע צכאות, קריג, הונגער אונד פעסט אונטער ויא, מאכע ויא
 דען שווארצען פינגען גלייך, דיא מאן, וועגען איהרעם איבערלגעשמאקס, ניכט
 געניסען קאן. [יח] יא מיט קריג, הונגער אונד פעסט ווילל איך ויא פערפאלגען,
 ויא אללען קעניגרייכען דער ערדע, אונד אללען פעלקערן, אונטער וועלכע איך ויא
 צער-

ב א ו ר

לא היו חולמים, לפיכך אמר חלומותיכם (רד"ק) - (יא) אחרית ותקיה, טובה
 (יב) והלכתם, בדרכי, והרי זה מקרא קצר. ויש מחזירים איתו לזה הפסוק, רוצה
 לומר ותלכו להתפלל א המקום אשר הכינתי להתפלל א. (טו) כי אמרתם וכו'. הפסוק
 הזה הוא חזי התנאי, ואין לו חבור עם מה שלפניו ולאחריו, וכמשך לפסוק כ"א, כה אמר
 וכו' א אחאב בן קוליה וכו', וכל הפסוקים שנתיים הם כתי מאמרים מוסגרים, ופירושו:
 אם אמרתם שהקים ה' לכם נביאים בבבל, דעו נא איפוא כי לא כן הוא, כי נביאי שקר הם
 אחאב וכדקיהו ושעיה המתנבאים בבבל. ולקושי חבור הענין הנספתי בהעתקתי איזה מלים.
 ורד"ק מחבר פסוק זה עם מה שלפניו, וז"ל: "כי אמרתם, זה שאני אומר לכם כי לשבעים
 שנה חסדוד אתכם הוא אמת, אבל כשאתם אומרים הקים לנו ה' נביאים בבבל, שאמרים
 לכם מעתה תשובו, אינו כלום, כי שקר הם נבאים לכם." — אמנם אם נעשה ממנו מקרא
 קצר מוטב הוא לחבור למטה. כי אמרתם שהקים ה' לכם נביאים בבבל, המגשרים טובה,
 שתשובו מהר לירושלים לשבת שם נמוחה, דעו כי לא כן הוא, כי ליושבי ירושלים אגזר עוד
 רעות רבות, ואין שלום ומנוחה בירושלים, ונביאי בבל הם נביאי שקר. ובה מחובר פסוק זה
 עם כל הפסוקים עד סוף הפרשה. (טז) אל כסא, כמו על כסא. (יז) כתאנים
 השעירים, תאנים נבזים וגרועים, כמו שערוריה עשה. וכן המשיל למעלה (כ"ד, ט')
 שארית יהודה היושבים בירושלים לתאנים רעות. (יח) הרחתיים, ענב במקום עתיד,
 והוא

כי
 תכם
 הנה:
 יאם
 (יב)
 (יג)
 יאתי
 גגים
 שבת
 דהם
 מלך
 זיכם
 הגני
 דהם
 ייהם
 אלה
 וכה
 זאנים
 תה
 חין
 יא כן
 (יב)
 רים
 ה"ח
 אחב
 קלים
 הכרי
 לפי

תרגום אישכנזי

צערשטרייען ווערדע, צום ענטזעצען, צום פֿיך, צור פֿערוויסטונג, צו שפּאַטע
 אונד צו שאַנדען מאַכען, [יט] ווייל זיאַ מינע וואַרטע ניכט געהערט, שפּריכט
 דער עויגע, ווייל איך מינע דינער, דיא פּראַפּעטען, פּאַס פֿיהען מאַרגען אָן
 זאַנדטע, אונד איהר ניכט דערטעט, שפּריכט דער עויגע. — [כ] איהר
 אַבער, דיא איך אויס ירושלים נאָך כבל אינס עלענד פֿיהרען לויס; העדעט איהר
 דאַן וואַרט גאַטעס! [כא] זאָ שפּריכט דער עויגע צכאוח, דער גאַטט ישראלס,
 פּאַן אחאב, דעס זאהן קוליה'ס, אונד פּאַן צדקיהו, דעס זאהן מעשיה'ס, דיא
 איך אינטער מינעס נאָהמען ליגען וויזאָגען: איך ווייל זיאַ אין דיא האַנד נכוכד
 נצ'ס, קעניגס פּאַן כבל געבען, דאַס ער זיאַ פּאַר איהרען איגען טערטע. [כב]
 אַללע געפּאַנגענע יהודים אין כבל זאָללען זיך איהרער צום פּלֿוך בעדיגען, אונד
 שפּרעכען: דער עויגע מאַכע דרך גלייך צדקיהו אונד אחאב, וועלכע דער קעניג
 פּאַן כבל אַללמעליג פֿערבראַנטע! [כג] ווייל זיאַ איין כוכענשטיק אין ישראל
 בעגאַנגען, עהעברוך מיט פּרעמדען וויבערן געטריבען, אונד אינטער מינעס
 נאָהמען ליגען פֿערברייטעט, דיא איך איהרען ניכט אויפֿגעטראַגען האַבע; איך
 ווייס עס, אונד בון צייגע, שפּריכט דער עויגע. — [כד] אונד צו שמעיה, דעס
 נחלמי, זאַנע פּאַלגענדעס: [כה] זאָ שפּריכט דער עויגע צכאוח, דער גאַטט
 ישראל'ס: ווייל דיא אונטער דינעס נאָהמען כריפֿע אָן דאַן פּאַלק צו ירושלים,
 אַנדען פּריסטער צפּניה, זאָזן מעשיה'ס אינד אָן דיא איבריגען פּריסטער געשריבֿן
 בען האַסט, דעס אינהאַלטס: [כו] „דער עויגע האַט דרך, שטאַטט דעס פּרי
 „טערס יהוידע, צום פּריסטער געגעבֿן, אונד אַיך צו אויפֿהערן אים טעמפל
 „געמאַכט, געגען יערען וואַהנוינגען אונד וויזאָגענדען, דאַס דיא איהן אָן
 „געפּענגנס אונד אין דיא פּאַלטרבאַנג שטעקען אַללסט; [כז] אונד וואַרום
 „ניכטט וואַדעס ירמיהו אים ענתוח, דער אינטער איך וויזאָגעט, קיינען פֿער
 „זיין, [כח] ווייל ער צו אינס נאָך כבל געשריבען האַט: עס ווערדע נאָך לאַנגע
 „דייערן, בויעט הייזער אונד בעיוואַהנעט זיאַ, לעגעט גערטען אָן אונד גניסעט
 „זיהרע פֿריכטע. “ [כט] (דיווען כריף לאַר דער פּריסטער צפּניה דעס פּראַפּע
 „טען פּאַן; [ל] דיא ערגינג דאַן וואַרט גאַטטעס אָן ירמיהו: [לא] שרייבע אָן
 דיא זעמטליכען געפּאַנגענען: זאָ שפּריכט גאַטט פּאַן שמעיה, דעס נחלמי, ווייל
 איך

ב א ו ר

וסוף כמו אשר חריתם אמה. (כב) כאחב, לננאי הקטן את שמו, כמו כנניו תחת
 יכניו, ויס חוספת לננאי, כמו האמינון אחוה, תחת אמנון קלם, טרפס ושראקלה,
 וסוף לשון חרוך ופליה, וכן קייבאש. (כח) יען אשר אתה וכו', תשובת התנאי כמנחה
 בפסוק ל"ב, לכן הכני פוקד כל שמעיה וכו'. ולפסוקים האלה אין זכור יפה, ופסוק כ"ט
 עד ל"ב הוא מאמר מופנה בשמחה, בשעך, והה"ח נוספת. (כו) להיות פוקדים,
 אתה והכהנים אשר עמך בית ה', כנתי ה'. לכל חז, בעבור כל חז. המהפכה,
 הוא בית הסדר, הצינוק, כלי מסגר לידים (רד"ק). (כח) כיעל כן, כמו ענ אשר,
 רוכה לאער למה לא גערת ירמיה על אשר כתבספר לנבל והתנבא אורח הגות.
 ל (א) הדבר

וליש
 תחת
 אה
 ואתה
 בכל
 קולו
 נחן
 מהב
 כצדק
 נכר
 אשר
 הנחה
 לאמר
 בירוש
 לכל
 (כו)
 ביעל
 גנות
 באוני
 (לא)
 היוד
 עיראק
 קים
 שמפור
 (כד)
 פקידים

ירמיה כט קכא

וּלְשִׁמָּה וּלְשִׂרְקָה וּלְחֶרֶף בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הוֹדוּהֶם שֵׁם: (יט)
 תַּחַת אֲשֶׁר־לֹא־שָׁמְעוּ אֶל־דְּבָרֵי נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי אֵלֵיהֶם
 אֶחָד־עֶבְדֵי הַנְּבִיאִים הַשִּׁבְסִם וְשָׁלַח וְלֹא שָׁמְעוּהֶם נְאֻם־יְהוָה: (כ)
 וְאַתֶּם שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־הַגּוֹלָה אֲשֶׁר־שְׁלַחְתִּי מִירוּשָׁלַם
 בְּבָלָה: (כא) כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲחָאֵב בְּךָ
 קוֹלִי וְאֶל־צִדְקִיהוּ בֶן־מַעֲשִׂיָה הַנְּבִיאִים לָכֶם בְּשָׁמִי שֶׁקֶר הִגִּידוּ
 נְתַן אַתֶּם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְהִפְסִם לְעֵינֵיכֶם: (כב) וְלָקַח
 מֵהֶם קָלָה לְכָל גִּלוֹת יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּבָבֶל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ יְהוָה
 כְּצִדְקִיהוּ וּכְאָחָב אֲשֶׁר־קָלַם מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּאֵשׁ: (כג) יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ
 גְבוּלָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְאַפוּ אֶת־גִּישֵׁי רַעֵיהֶם וַיִּדְבְּרוּ דְבַר בְּשָׁמִי שֶׁקֶר
 אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִים וְאֲנֹכִי הוֹיֵדַע וְעַד נְאֻם־יְהוָה: (כד) וְאֶל־שִׁמְעִיהוּ
 הַנַּחֲלָמִי הֵאמֵר לֵאמֹר: (כה) כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר יַעַן אֲשֶׁר אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם בְּשִׁמְכָה סְפָרִים אֶל־כָּל־הָעַם אֲשֶׁר
 בְּירוּשָׁלַם וְאֶל־צַפְנִיָה בֶן־מַעֲשִׂיָה הַכֹּהֵן וְאֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר:
 (כו) יְהוָה נִתְנַף כֹּהֵן תַּחַת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לְהִיזֵת פְּקָדִים בַּיִת יְהוָה
 לְכָל־אִישׁ מִשָּׁנַע וּמִתְנַבֵּא וּנְחָתָה אִתּוֹ אֶל־הַמִּתְפַּכֵּחַ וְאֶל־הַצִּיֵּנֶק:
 (כז) וְעַתָּה לְמָה לֹא גַעַרְתֶּם בְּיִרְמְיָהוּ הָעֵנִיתִי הַמִּתְנַבֵּא לָכֶם: (כח)
 בִּי עַל־כֵּן שָׁרַח אֲלֵינוּ בָּבֶל לֵאמֹר אֲרַכָּה הִיא בְּנוֹ בְּהִים וְשָׁבוּ וְנִטְעוּ
 גִּזְמוֹת וְאָכְלוּ אֶת־פְּרִיָהֶן: (כט) וַיִּקְרָא צַפְנִיָה הַכֹּהֵן אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה
 בְּאָזְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא: (ל) וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר:
 (לא) שְׁלַח עַל־בְּרֵ־הַגּוֹלָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֶל־שִׁמְעִיָה

הנחלמי

היודע קרי

ר ש י

עיר אכטונג דרענגן כווי יחזקא ס' י"ד) : כן כל חרפה שזמק' : (כב) אשר
 קים • לשון קלוי שחש (ויקרא ז') : (כג) ויחנפו את נשי רעיהם • כווי
 שפורש בסנהדרין כה חמר הקב"ה שכני עם חבירי : ועד • לשון עדות :
 (כד) הנחלמי • שם מוקום : (כו) נתנד כסן • חל לפניה כתב כן :
 פקידים • מונונים : מהפכת • כיפה • נינוק • סדן גיפ"ש עלע"ז Ceps. (בל"ח)

ירמיה כט ל

הנחלמי יען אשר נבא לכם שמעיה ואני לא שלחתי ויבטח אתכם
על שקר: (לכ) לכן בה אמר יהוה הנני פקד על שמעיה הנחלמי
ועל זרעו לא יהיה לו איש ו יושב ו בתוך העם הזה ולא יראה
בטוב אשר אני עשה לעמי נאם יהוה ביראה דבר על יהוה:
ל (א) הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: (ב) בה
אמר יהוה אלהי ישראל לאמר כחבלף את כל הדברים אשר
דברתי אליך אל פפר: (ג) כי הנה ימים באים נאם יהוה ושכתי
את שבות עמי ישראל ויהודה אמר יהוה והשבתים אל הארץ
אשר נתתי לאבתם וירשוה: (ד) ואלה הדברים אשר דבר יהוה
אל ישראל ואל יהודה: (ה) כי כה אמר יהוה קול חרדה שמענו
פחד ואין שלום: (ו) שאלו נא וראו אם ילד זכר מדוע ראיתי
כל

ר ש י

פעסל , שטאק , וכן לועז הרב זרכות כ"ח צ' , זד"ה זאסדאי (כח) כי
על כן שלח • כי יש לך לגעור בו על אשר שלח אלינו צבל לחמר ארוכ' היא גלותכ'
שם • על כן כמו על אשר :
ל (ג) כי הנה ימים באים • ולא תחמר למה אכתבנו כי יאזדו כולם ואין
קורא זו ואין זוכר עוד כי הנה ימים באים וגומר : (ה) קול חרדה
שמענו

מכלל יופי

שהיה חולם חלומות , והיה מתפאר שהיה חולם חלומות נבואה , והיה מדטיח ישראל על שקר
ויוכתן תרגם הנחלמי : דמן חלם • (כה) בשמחה • כמו כה"א , כמו (שמות כ"ט) אשר
פיתו אותה , ומסורין ברכובה (תהלים מ"ה) , והדומים להם • (כו) פקידים • ענין מנו
ואמרות • בית ה' • כמו בבית ה' , וכן (מלכים ב' י"ג) הנמצא בית ה' , והדומים להם •
לכל איש משוגע • נעבור כל איש , ולנבוא היו קורים משוגע לנבואי , וכן (שם כ"ט) מדוע
זא המשוגע הזה • אל המהפכת • הוא בית הסוהר , וכן תרגם יונתן : כיפתא , ונדבר
דבותינו ז"ל , כונסין אותו לכיפה , וכן הביטוי • והריק"ס פירש , שתי המלות האלה בכלום
המהפכת הוא כלי מסגר , והוא שני ענינים , ועינים ננתיים בית נואר , שיכנסו שם האסורים ,
ונינוק כלי מסגר לידים • (כח) ארוכה היא • פירוש הגלות • את פריהן • הראשון
פרין , וזה פריהן •

ל (ב) אל ספר • כמו בספר , וכן (שמות כ"ה) ול הארון תתן את העדות , כמו ובארץ •
(ג) ושכתי • ענין השקטה והנחה , כאשר כתב רבי יהודה , שיהיה כל פועל הקל
מענין השנה פעלים עומדים , ואין אחד מהם יוכל • שבות • ענין שניה , וכן הכני שם
שנות אהלי יעקב , ועיין בשרש טוב • (ה) קול חרדה שמענו , דברי האומות לימות המשיח •
(ז) אם יולד זכר • הקל מזה הפועל נרוב על האשה , אף על פי שהוא לפעמים על הזכר
אמר